

Verduurzaming monumenten en beschermd stads- en dorpsgezichten

 Gezien de situatie in de wereld waarin er een groot tekort aan energie aan het ontstaan is en, nog nijpender, daarbij de klimaatdoelstellingen moeten worden gehaald, staat duurzaamheid niet alleen hoog op de agenda van overheden, maar gaat ook de monumenteigenaar steeds vaker en steeds rapper over op verduurzaming van de woning.

Onderzoek

In opdracht van de RCE heeft de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit een inventarisatie gemaakt van de huidige adviespraktijk voor verduurzaming (energie-, warmteopwekking en energiebesparing) in stedelijke beschermde stads- en dorpsgezichten inclusief wederopbouwgebieden. Er zijn heel veel verschillende verduurzamingsmaatregelen, maar in dit onderzoek is juist gekozen voor vaak voorkomende toepassingen, zoals zonnepanelen, isolatiemaatregelen en warmtepompen, om zo breed te kunnen analyseren hoe dit zijn weerslag heeft op het beschermde gezicht. Streven adviseurs in het algemeen naar het behoud van het aanzicht van het beschermde gezicht, naar een combinatie daarvan met duurzaamheid of geeft duurzaamheid juist steeds vaker de doorslag? Of zoeken ze in alle gevallen naar het ideale evenwicht tussen duurzaamheidsmaatregelen en de kenkwiteiten van het beschermde gezicht?

Zonnepanelen op de voormalige Sint-Hubertus kerk, een rijksmonument, in Klein Dongen-Vaart.

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat er vaak sprake is van een spanningsveld tussen gemeentelijk erfgoedbeleid, dat gericht is op het in stand houden van historische panden en stadsgezichten, en de verduurzaming ervan.

Regelmatig leidt het tot aantastingen van het monumentale object en waardevolle beschermde stads- en dorpsgezichten. Het gemeentelijke beleidsinstrument 'beschermde stadsgezicht' beschermt ensembles en ruimtelijk samenhangende complexen in samenhang met de aanwezige stedenbouwkundige en/of landschappelijke structuren via het bestemmingsplan. Dit instrument staat gemeenten relatief veel vrijheid toe om beleid voor bescherming van het gebied op te stellen.

Maar dan kan er ook veel mis gaan.

Vaak zijn er meerdere gemeentelijke afdelingen bij verduurzaming betrokken en zijn voor de initiatiefnemers de verantwoordelijkheden binnen de gemeente (wie doet wat) niet altijd even duidelijk. Als het gaat om monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten laat de onderlinge afstemming binnen de gemeente nogal eens te wensen over.

Erfgoedcommissie

Het blijkt dat het voor de erfgoedcommissie / commissie ruimtelijke kwaliteit moreel steeds moeilijker wordt om bij verzoeken om monumenten te verduurzamen de voorgestelde ingrepen af te keuren. Er wordt gewezen op de maatschappelijke opgave om te verduurzamen en de sociaal-economische situatie waarin mensen verkeren i.c. dat de hoge gasrekeningen niet meer betaald kunnen worden en dat er daarom echt verduurzamingsmaatregelen getroffen moeten worden, ook al gaat dit ten koste van het monument.

Belangrijk is dat de erfgoedcommissie / commissie ruimtelijke kwaliteit vroegtijdig wordt ingeschakeld bij plannen om een monument te verduurzamen. Van de kant van de erfgoedcommissie / commissie ruimtelijke kwaliteit vraagt dat ook iets, namelijk deskundige advisering op het gebied van erfgoed en duurzaamheid. In een aantal gemeentelijke adviescommissies lijkt die niet altijd aanwezig te zijn.

Samenwerking Stichting AMRKB en Omgevingadvies

Om de dienstverlening aan gemeenten te verbeteren, ook op het gebied van erfgoed en duurzaamheid, hebben Stichting Advisering Monumenten & Ruimtelijke Kwaliteit Brabant en Omgevingadvies recent besloten om de krachten te bundelen en tot samenwerking over te gaan. De nieuwe organisatie heet Stichting AMRK-Omgevingadvies. Voor meer informatie: g.verkuijlen@monumentenhuisbrabant.nl

Subsidieregeling 'Pilots Levendig Brabant'

 De provincie Noord-Brabant heeft onlangs de subsidieregeling Levendig Brabant afgekondigd. De subsidieregeling is bedoeld voor toekomstbestendige initiatieven die de verbinding te leggen tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd. Het door derden ingelegde bedrag voor de uitvoering van pilots kan door de provincie Noord-Brabant worden verdubbeld (minimaal € 10.000 en maximaal € 50.000).

Vanaf 10 mei 2023 kunnen hiervoor subsidieaanvragen worden ingediend. Eerder ingediende aanvragen worden niet in behandeling genomen!

Voor meer info: https://www.brabant.nl/applicaties/producten/levendig_brabant_pilots_levendig_brabant_244462

Gekleurde zonnepanelen in beschermd stadsgezicht en op monumenten

De ontwikkeling in de techniek van zonnepanelen staat niet stil. Er zijn steeds meer initiatieven om daken, gevels en overige bouwdelen te gebruiken voor het opwekken van zonne-energie. Nieuwe ontwikkelingen en productinnovaties volgen elkaar snel op. Er zijn gekleurde panelen, lichtere constructies, gebouw-geïntegreerde panelen, buigbare panelen, met de zon mee bewegende elementen enz. De markt is constant op zoek naar nieuwe mogelijkheden om ook monumentale panden te verduurzamen.

Experimenten

Wanneer gemeenten voor de toepassing van zonnepanelen een verruiming in de welstandsregels opnemen, biedt dit mogelijkheden om bijvoorbeeld gekleurde zonnepanelen op monumenten te leggen. Daarmee is in Amsterdam en Harlingen recent geëxperimenteerd. Voorwaarden voor de vergunningen: de zonnepanelen moeten zo min mogelijk opvallen, waarbij de kleur van de panelen wordt aangepast aan de ondergrond. De Radboud Universiteit in Nijmegen

heeft een demonstratieve test met gekleurde zonnepanelen op de gevel in gebruik genomen, met als doel de opbrengst van gekleurde panelen in kaart te brengen.

Met zonnepanelen op gevels wordt zonne-energie opgewekt op andere momenten van de dag dan zonnepanelen op het dak. In de ochtend en namiddag wekken de oost- en westgevel veel energie op; dat is juist het moment dat er veel vraag is naar energie. De zuidgevel wekt veel op in de winter als de zon laag staat. Deze techniek zorgt voor betere spreiding van energieopwekking over de dag en het jaar, waardoor het energienetwerk minder wordt belast. De gekleurde zonnepanelen hebben een opbrengst van 80 tot 90 procent ten opzichte van een zwart zonnepaneel en vraagt een hogere investering, iets waar (vooral nog) wel rekening mee gehouden moet worden.

Meer informatie:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/zonne-energie/innovative-toepassingen>

<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/duurzaamheid>

Subsidie particuliere eigenaren rijksmonumenten met een woonfunctie

Particuliere eigenaren van een rijksmonument met een woonfunctie kunnen weer subsidie voor hun woonhuis aanvragen bij de Rijksdienst voor het Cultureel

Erfgoed (RCE). Vanaf 1 maart 2023 kunnen deze eigenaren voor instandhoudingskosten die in 2022 zijn gemaakt gebruikmaken van de subsidieregeling. Er kunnen aanvragen worden ingediend tot en met 30 april 2023. Is er voor dit jaar nog onderhoud gepland aan een rijksmonumentaal woonhuis? Dan kan volgend jaar in dezelfde periode een subsidieverzoek worden ingediend.

Waarvoor subsidie?

De subsidie is bestemd voor regulier onderhoud en voor restauratie van monumentale onderdelen. Het gaat daarbij om sobere, doelmatige en technisch noodzakelijke werkzaamheden. Denk aan onderhoud aan gevels of kozijnen of aan schilderwerk of funderingswerkzaamheden. De subsidie is niet bedoeld voor comfortverbetering, verduurzaming, en onderhoud of vervanging van de keuken, badkamer of cv-installatie.

Voor wie?

Behalve particuliere eigenaren van rijksmonumenten die een woonfunctie hebben, kan ook een Vereniging van Eigenaren subsidie aanvragen.

Voor meer informatie: <https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/subsidie-woonhuismonumenten>

19 april 2023

Informatiebijeenkomst 'Erfgoed en de Omgevingswet'

De implementatie van de Omgevingswet is voor gemeenten een hele klus. Ook op het terrein van het cultureel erfgoed staat er heel wat te gebeuren. Eindelijk is nu zo ver dat we weten dat de invoering van de Omgevingswet daadwerkelijk gaat gebeuren. Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking.

Praktische handvatten

Ondertussen hebben de RCE en de provinciale steunpunten cultureel erfgoed niet stilgezeten. Als vervolg op eerdere informatiebijeenkomsten zijn we aan de slag gegaan om de erfgoedambtenaren en de RO-ambtenaren praktische handvatten te bieden over hoe om te gaan met erfgoed in relatie tot de Omgevingswet. Daartoe organiseren RCE en Monumentenhuis Brabant op 19 april a.s. een informatiebijeenkomst

Programma

De presentaties tijdens de informatiebijeenkomst gaan in op:

- wat moet een gemeente doen om de basis op orde te hebben?
- een stappenplan voor de borging van de kwaliteit van de omgeving van beschermde monumenten
- de Omgevingstafel: wat kunnen we ermee? hoe organiser je dat? welke rol kan het Planoverleg vervullen?

Na elke presentatie is gelegenheid om vragen te stellen en de discussie met elkaar aan te gaan.

De informatiebijeenkomst, waarvan de deelname gratis is, wordt gehouden in Fort Sint Gertrudis, Haven 54 te Geertruidenberg. De bijeenkomst begint om 14.00 uur en eindigt omstreeks 16.15 uur.

Daarna is er een informatief samenzijn onder het genot van een drankje. U kunt zich aanmelden via:

info@monumentenhuisbrabant.nl